

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

ΟΡΙΣΜΟΣ: Υποκείμενο είναι ο όρος της πρότασης που εκφράζει το πρόσωπο ή το πράγμα το οποίο κάνει ή υφίσταται ό,τι δηλώνει το ρήμα. Είναι εκείνο για το οποίο γίνεται λόγος στην πρόταση.

Όλα τα υποκείμενα: ρημάτων / απαρεμφάτων / μετοχών μεταφράζονται με Ονομαστική.

ΠΤΩΣΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
1. Ονομαστική: όταν είναι υποκείμενο ρήματος	<ul style="list-style-type: none"> • Ἡ ἀρετὴ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ζηλοῦται. • Ἡρακλῆς τοὺς τυράννους ἔπαυσε.
2. Ονομαστική: όταν είναι υποκείμενο απαρεμφάτου και έχουμε ταυτοπροσωπία	<ul style="list-style-type: none"> • Κῦρος νομίζει ἀδικεῖσθαι ὑφ' ὑμῶν. • Οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι.
3. Αιτιατική: όταν είναι υποκείμενο απαρεμφάτου και έχουμε ετεροπροσωπία (μεταφράζεται με ονομαστική)	<ul style="list-style-type: none"> • Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι. • Κῦρος ἐκέλευσε τοὺς Ἕλληνας προβαλέσθαι τὰ ὄπλα.
4. Οποιαδήποτε πτώση όταν είναι υποκείμενο της μετοχής, αφού η μετοχή και το υποκείμενο της έχουν ίδια πτώση. Η έναρθη μετοχή είναι πάντα επιθετική και έχει υποκείμενο το άρθρο της.	<ul style="list-style-type: none"> • Ἀποπλεῖ οἴκαδε καίπερ χειμῶνος ὄντος. • Κῦρος ἔχων τριάκοντα ἄνδρας ἐπέρχεται. • Ὁ Ἰάσων τριήρεις ἐπλήρου ὡς βοηθήσων. • Πολλοὶ δ' εἰσὶν οἱ φίλοι τῶν εὐτυχούντων.

ΜΟΡΦΕΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ (πὼς εκφέρεται)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
1. Με άρθρο (σε επιθετική μετοχή)	<ul style="list-style-type: none"> • Ὁ λάμπων ἥλιος.
2. Με ουσιαστικό	<ul style="list-style-type: none"> • Ἡ νύξ προβαίνει.
3. Με επίθετο	<ul style="list-style-type: none"> • Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐμμένουσι τοῖς

	λογισμοῖς.
4. Με αντωνυμία (ουσιαστική)	<ul style="list-style-type: none"> • Οὔτοι ἠρέθησαν δημαγωγοί. • Τίς ἀγορεύειν βούλεται;
5. Με αριθμητικό	<ul style="list-style-type: none"> • Δέκα ἔστασίαζον.
6. α) Με ουσιαστικοποιημένο επιθετικό προσδιορισμό β) Με ουσιαστικοποιημένο κατηγορηματικό προσδιορισμό	<ul style="list-style-type: none"> • Οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο. • Τέλος πάντες ἀπεχώρησαν.
7. Με έναρθρη μετοχή (επιθετική)	<ul style="list-style-type: none"> • Οἱ φθονοῦντες μισοῦνται.
8. Με απαρέμφατο (έναρθρο / άναρθρο)	<ul style="list-style-type: none"> • Τὸ ἀδικεῖν οὐκ ἔστι καλόν. • Δεῖ θαρσεῖν ἡμᾶς.
9. Με δευτερεύουσα ονοματική πρόταση α) ειδική β) πλάγια γ) ενδοιαστική δ) αναφορική	<ul style="list-style-type: none"> • Δῆλόν ἐστιν ὅτι ἀλγεῖς. • Τέρας ἐστὶν εἴ τις ἠτύχησε διὰ βίου. • Κίνδυνος ἐστὶ μὴ οὐ νικήσωμεν. • Μακάριός ἐστι ὅστις νοῦν καὶ οὐσίαν ἔχει.
10. Με το άρθρο "τὸ" + φράση	<ul style="list-style-type: none"> • Τὸ γνῶθι σαυτὸν ἔστι χαλεπὸν.
11. Με άρθρο + άκλιτη λέξη	<ul style="list-style-type: none"> • Οἱ μὲν ἠσύχαζον.
12. Εμπρόθετα με α) εἰς / ἀμφὶ περὶ / κατὰ + αιτιατική ὑπὲρ / ὡς / πρὸς ὅταν δηλώνεται χρόνος ἢ ποσό κατὰ προσέγγιση. β) ὅτι + αιτιατική => έκταση κατὰ + αιτιατική => μερισμό ὑπὲρ + αιτιατική => υπέρβαση	<ul style="list-style-type: none"> • Ἄπεθανον περὶ τοὺς τετρακοσίους. • Καθ' ἐκάστους ἐκαλοῦντο Ἕλληνες. • Συνελέγησαν ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους. • Πρὸς ἡμέραν ἐγίγνετο.
13. Με επίρρημα (σπανίως)	<ul style="list-style-type: none"> • Ὅψε ἐγίγνετο (= ἄρχισε να βραδιάζει).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Το υποκείμενο του ρήματος βρίσκεται σε **Ονομαστική** και μπορεί να είναι οποιοδήποτε μέρος του λόγου, ακόμη και ολόκληρη φράση ή πρόταση ή απαρέμφατο, θεωρούμενα ως ουσιαστικά σε ονομαστική.
2. **Αττική σύνταξη:** το ρήμα σε γ' ενικό δέχεται υποκείμενο ουδέτερου γένους και σε πληθυντικό αριθμό παρά τον κανόνα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Ὅτε τὰ ζῶα φωνὴν εἶχε, τὰ πρόβατα ἔλεγε τῷ δεσπότη.

3. **Σχήμα κατά το νοούμενο:** ρήμα πληθυντικού αριθμού δέχεται ως υποκείμενο λέξη περιληπτικής σημασίας σε ενικό αριθμό. Το ρήμα δηλαδή δεν συμφωνεί με τον γραμματικό τύπο του υποκειμένου, αλλά μ'αυτό που νοείται με το υποκείμενο. Τέτοιες λέξεις είναι συνήθως:

ἡ πόλις (= οἱ πολῖται)

ὁ στρατὸς (= οἱ στρατιῶται)

ὁ ὄχλος (= οἱ ἄνθρωποι)

τὸ πλῆθος (= οἱ πλείονες).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Ἡ πόλις ἐν αἰτία εἶχον Περικλέα (= οἱ πολῖτες κατηγοροῦσαν τὸν Περικλή).

4. **Πρόληψη του Υποκειμένου:** έχουμε όταν το υποκείμενο δευτερεύουσας πρότασης, συνήθως πλάγιας ερωτηματικής ή ειδικής λαμβάνεται εκ των προτέρων, στην προηγούμενη πρόταση ως αντικείμενο, αιτιατική της αναφοράς ή ως προσδιορισμός.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Οἴσθα Εὐθύδημον ὀπόσους ὀδόντας ἔχει; (υποκείμενο της πλάγιας είναι ο Εὐθύδημος που στην κύρια είναι αντικείμενο).

5. **Το υποκείμενο παραλείπεται:**

α) με τα λεκτικά: λέγουσι / φασί. Στην περίπτωση αυτή νοούνται ως υποκείμενα τα: τινὲς ή οἱ ἄνθρωποι.

β) Ὅταν είναι αόριστο ή ὀπως στις φράσεις: καλῶς ἔχει, οὕτως ἔχει, ὀταν νοούνται τα: τοῦτο, τὸ πρᾶγμα, τὸ ἔργον.

γ) Ὅταν το ρήμα υπαινίσσεται το υποκείμενο του π.χ. στο κηρύττει —> νοείται ως υποκείμενο ὁ κῆρυξ.

δ) Όταν προσδιορίζει χρόνο ημερονηχτίου υποκείμενο είναι "ή ημέρα" όπως στις φράσεις: ὄψέ ἦν (= ήταν αργά) / ἦν ἄμφι πλήθουσαν ἀγορὰν (= ήταν η ώρα που η αγορά ήταν γεμάτη) / ἦν ἄμφι τὴν τελευταίαν φυλακὴν (= ήταν η ώρα της τελευταίας βάρδιας). Τα: ὄψέ / ἄμφι πλήθουσαν ἀγορὰν / ἄμφι τὴν τελευταίαν φυλακὴν είναι **Κατηγορούμενα**.

ε) Όταν μπορεί εύκολα να νοηθεί από τα συμφραζόμενα → Ἐβούλοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν (Υποκείμενο: οὗτοι).

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΑΠΡΟΣΩΠΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ

Το υποκείμενο των απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων είναι απαρέμφατο (π.χ. Χαλεπὸν ἐστὶ πατρὶ καὶ μητρὶ στερηθῆναι.) ή δευτερεύουσα πρόταση, ειδική / πλάγια / ενδοιαστική: (π.χ. Φόβος ἐστὶ μὴ οἱ πολέμιοι ἐπίωσιν.)

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ	
<p>1. Τίθεται σε Ονομαστική, όταν είναι το ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος, όταν δηλαδή έχουμε Ταυτοπροσωπία π.χ. Ὁ Ξενοφῶν οὐκ ἐδύνατο καθεῦδεν.</p>	<p>2. Τίθεται σε Αιτιατική, όταν είναι διαφορετικό από το υποκείμενο του ρήματος, όταν δηλαδή έχουμε Ετεροπροσωπία π.χ. Ἀριαῖος ἔλεγε πολλοὺς εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους. (υποκείμενο του "εἶναι" → η αιτιατική "Πέρσας").</p>
ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
<p>1. Η μετοχή συμφωνεί με το υποκείμενο της σε γένος, αριθμό και πτώση.</p>	<p>Θηραμένης ἀναστὰς ἔλεξε τοιάδε.</p>
<p>2. Το υποκείμενο της επιθετικής μετοχής είναι το ἄρθρο της.</p>	<p>Κῦρος ἐκάλεσε τοὺς πολιορκοῦντας τὴν Μίλητον.</p>
<p>3. Το υποκείμενο της κατηγορηματικής μετοχής σε πλάγια πτώση είναι αντικείμενο του ρηματικού τύπου από το οποίο αυτή εξαρτάται.</p>	<p>Οἱ Ἕλληνες ἐώρων τοὺς Πέρσας εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰσιόντας.</p>
<p>4. Όταν το υποκείμενο της μετοχής συμβαίνει να είναι και υποκείμενο, αντικείμενο του ρήματος ή γενικά ὄρος της πρότασης, τότε η μετοχή συνάπτεται με το</p>	<p>Δίκαια δράσας ἕξεις συμμάχους τοὺς θεοῦς. Σπαρτιᾶται στρατευόμενοι ἔθνον.</p>

ρήμα, γι' αυτό λέγεται Συνημμένη .	
5. Όταν όμως το υποκείμενο της δεν είναι όρος της πρότασης, τότε λέγεται Απόλυτη . Η πτώση της απόλυτης μετοχής είναι: α) Γενική (για τα προσωπικά ρήματα), β) Αιτιατική (για τα απρόσωπα ρήματα και τις απρόσωπες εκφράσεις).	Ἄρτι τῆς μάχης γεγενημένης βοηθοῦσιν ἄλλοι πελτασταί. Ἐξὸν ἡμῖν ζῆν μὴ καλῶς, καλῶς αἰρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν.

ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ / ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

A. ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

- **Αντικείμενο** είναι ο (πτωτικός) όρος της πρότασης που δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα στο οποίο μεταβαίνει ή αναφέρεται η ενέργεια του ρήματος.
- Βρίσκεται σε πλάγια πτώση και αποτελεί κύριο όρο της πρότασης.
- Αντικείμενο δέχονται οι μετοχές και τα απαρέμφατα.
- Το αντικείμενο μεταφράζεται στη ν.ε. με πλάγια πτώση ή εμπρόθετα.

Ως αντικείμενο τίθεται όνομα ουσιαστικό, αλλά και οποιοσδήποτε ονοματικός τύπος, όπως αντωνυμία, αριθμητικό, ουσιαστικοποιημένο επίθετο και μετοχή, άναρθρο ή έναρθρο απαρέμφατο, φράση με άρθρο, επίρρημα με άρθρο, εμπρόθετο σύνολο με ή χωρίς άρθρο, καθώς και δευτερεύουσα ονοματική πρόταση.

π.χ. Οί Αθηναῖοι ἐφρούρουν τὰ τείχη. (ουσιαστικό)

Εὐμενῶς ἐδέξατο ἡμᾶς. (αντωνυμία)

Φοβεῖται μὴ τὰ ἔσχατα πάθῃ. (δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση)

B. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ: ΜΟΝΟΠΤΩΤΑ ΚΑΙ ΔΙΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

Τα ρήματα τα οποία δέχονται αντικείμενο λέγονται **μεταβατικά**.

Τα μεταβατικά ρήματα, ανάλογα με τον αριθμό των αντικειμένων τους, διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

α) μονόπτωτα ρήματα

Η σημασία τους συμπληρώνεται με ένα αντικείμενο σε μία από τις τρεις πλάγιες πτώσεις: γενική, δοτική ή αιτιατική.

π.χ. **Τοὺς θεοὺς** φοβοῦ. (= **Τοὺς θεοὺς** να φοβάσαι.)

β) δίπτωτα ρήματα

Η σημασία τους συμπληρώνεται με δύο αντικείμενα σε πλάγιες πτώσεις: δύο αιτιατικές, αιτιατική και γενική, αιτιατική και δοτική, γενική και δοτική. Τα δύο αντικείμενα των δίπτωτων ρημάτων διακρίνονται σε **άμεσο** και **έμμεσο**:

άμεσο είναι το αντικείμενο σε αιτιατική πτώση, έμμεσο είναι το αντικείμενο που βρίσκεται σε γενική ή δοτική πτώση.

π.χ. Κύρος δίδωδιν αὐτῷ μισθόν. (= Ο Κύρος δίνει σε αυτόν μισθό.)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

- 1.Όταν και τα δύο αντικείμενα ενός ρήματος είναι σε αιτιατική, τότε **άμεσο είναι αυτό που δηλώνει πρόσωπο.**
- 2.Στην περίπτωση δύο αντικειμένων σε γενική και δοτική, άμεσο είναι το αντικείμενο σε γενική και έμμεσο το αντικείμενο που βρίσκεται σε δοτική.
- 3.Οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις και το απαρέμφατο ως αντικείμενο του ρήματος ισοδυναμούν με αιτιατική πτώση.

ΜΟΝΟΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

Τα μονόπτωτα ρήματα συντάσσονται με αντικείμενο σε γενική, δοτική και αιτιατική.
Πιο συγκεκριμένα:

Με γενική:

π.χ. Θεοὶ ἀνθρώπων ἐπιμελοῦνται. (= Οι θεοὶ φροντίζουν τους ανθρώπους.)

Με αντικείμενο σε πτώση γενική συντάσσονται τα ρήματα που δηλώνουν:

Μνήμη και λήθη:

μέμνημαι (= θυμάμαι), ἐπιλανθάνομαι, ἀμνημονῶ (= λησμονώ).

Έναρξη ή λήξη:

ἄρχω, ἄρχομαι (= κάνω αρχή, αρχίζω), λήγω, παύομαι (= σταματώ, εγκαταλείπω) κ.ά.

Επιμέλεια, φροντίδα, φειδώ και τα αντίθετά τους:

φροντίζω, ἐπιμελοῦμαι, κήδομαι, προνοῶ (= φροντίζω), φείδομαι (= λυπάμαι), ἀμελῶ, ἀφειδῶ, ὀλιγωρῶ (= παραμελώ), μέλει (= υπάρχει φροντίδα) κ.ά.

Επιτυχία, αποτυχία, απόπειρα, δοκιμή, απόκτηση:

τυγχάνω, ἐπιτυγχάνω, ἐφικνοῦμαι (= πετυχαίνω), στοχάζομαι (= αποβλέπω, επιδιώκω), πειρῶ, πειρῶμαι (= δοκιμάζω, προσπαθώ), ἀποτυγχάνω, ψεύδομαι, σφάλλομαι, ἁμαρτάνω κ.ά.

Εξουσία:

ἄρχω (= αρχίζω, κυβερνώ, διοικώ, εἶμαι ἀρχων, κυριαρχώ), κρατῶ (= γίνομαι κύριος, κυριεύω, επικρατώ), ἡγοῦμαι (= προηγούμαι, εἶμαι ἀρχηγός, κυριαρχώ), δεσπόζω (= κυριαρχώ), τυραννῶ (=

είμαι τύραννος, άρχων), βασιλεύω, ήγεμονεύω, προϊσταμαι (= είμαι επικεφαλής, είμαι αρχηγός) κ.ά.

Σύγκριση, διαφορά, υπεροχή:

πλεονεκτώ, μειονεκτώ, ύπερτερῶ, ύστερῶ, ύπερέχω, προέχω (= προεξέχω, υπερέχω), ήττώμαι (= είμαι κατώτερος, ασθενέστερος, υστερώ), ύπολείπομαι (= μένω πίσω, υστερώ, απομένω) κ.ά.

Επιθυμία, απόλαυση, αφθονία:

έπιθυμῶ, έφίεμαι, όρέγομαι (= επιθυμώ), έρῶ (= αγαπώ), άπολαύω (= καρπούμαι, απολαμβάνω), γέμω, πίμπλαμαι (= είμαι γεμάτος), εύπορῶ (= έχω αφθονία ενός πράγματος) κ.ά.

Συμμετοχή:

μετέχω, μεταλαμβάνω, κοινωνῶ (= συμμετέχω, κάνω κάτι από κοινού), συμμετέχω, μέτεστί τινα (= κάποιος μετέχει σε κάτι) κ.ά.

Έλλειψη, στέρηση, απαλλαγή, χωρισμό ή απομάκρυνση:

δέω (έχω ανάγκη, στερούμαι), δέομαι (= έχω ανάγκη, παρακαλώ), άπορῶ (= στερούμαι), άπαλλάττομαι, χωρίζομαι, απέχω, απέχομαι, άφίσταμαι (απέχω, αποχωρίζομαι, απομακρύνομαι) κ.ά.

Αίσθηση ή αντίληψη:

άκούω, άκροῶμαι (= ακούω, υπακούω), αίσθάνομαι, αντιλαμβάνομαι, πυνθάνομαι (= ζητώ να μάθω, πληροφορούμαι), άπτομαι (= πιάνω, αγγίζω) κ.ά.

Σύνθετα με τις προθέσεις από, έκ, κατά, πρό, ύπέρ.

Με δοτική:

π.χ. Λυσιτελεῖ ήμῖν ή δικαιοσύνη.(= Η δικαιοσύνη συμφέρει εμάς).

Με αντικείμενο σε πτώση δοτική συντάσσονται τα ρήματα που δηλώνουν:

Πρέπει, ταιριάζει:

πρέπει, άρμόττει, προσήκει (= αρμόζει, συναρμόζει, ταιριάζει)

Φιλική ή εχθρική διάθεση:

εύνοῶ (= είμαι ευνοικός), χαρίζομαι (= κάνω χάρη, δείχνω εύνοια), άρέσκω (= είμαι αρεστός, ευχαριστώ κάποιον), βοηθῶ, άρήγω, έπικουρῶ, άμύνω (= βοηθώ, υπερασπίζω), λυσιτελῶ (= ωφελῶ), φθονῶ, έπιβουλεύω (= σχεδιάζω κακό), μάχομαι, πολεμῶ, διαφέρομαι, έναντιοῦμαι (= εναντιώνομαι), όργίζομαι, έπιτιμῶ (= κατακρίνω), έγκαλῶ (= κατηγορώ) κ.ά.

Ευπείθεια, υποταγή, ακολουθία, διαδογή, προσέγγιση, μείζη, συμμαχία, συμφιλίωση, επικοινωνία:

πειθόμαι, πιστεύω, ύπακούω, άπειθῶ (= δεν υπακούω), ύπηρετῶ, ύπουργῶ (= προσφέρω, εξυπηρετώ, βοηθῶ),άκολουθῶ, έπομαι (= ακολουθῶ), πελάζω (= πλησιάζω), όμιλῶ, χρῶμαι (=

χρησιμοποιά, συναναστρέφομαι), *εἴκω, ὑπέικω* (= υποχωρώ, υπακούω), *μείγνυμι* κ.ά.

Ομοιότητα, ισότητα, ταυτότητα, συμφωνία και τα αντίθετά τους:

ὁμοιάζω, ὁμοιοῦμαι, ἕοικα (= μοιάζω), *ὁμοιοῦμαι, ἰσοῦμαι, συμφωνῶ, ὁμολογῶ* κ.ά.

Ίδιας σημασίας σύνθετα με τις προθέσεις ἐν, σύν, ὑπό, ἐπί, παρά, περί, πρὸς και το επίρρημα ὁμοῦ:

ἐμμένω (= μένω σταθερός σε κάτι), *σύνειμι, ὑπόκειμαι*

(= υποτάσσομαι, λαμβάνομαι ως βάση), *ἐπιτίθεμαι, παρίσταμαι, προσφέρομαι, ὁμονοῶ* (= συμφωνώ, ζώ με ομόνοια) κ.ά.

Με αιτιατική:

π.χ. Ξενοφῶν ἐποίησε **βωμόν.**(= Ο Ξενοφώντας ἐφτιαξε **βωμό.**)

Η αιτιατική είναι η βασική πτώση στην οποία τίθεται το αντικείμενο του ρήματος.

Με αιτιατική συντάσσονται ρήματα διαφόρων σημασιών, όπως: ενέργεια, ψυχικό πάθος, κτήση, γνώμη, ονομασία κ.ά.

Το αντικείμενο σε πτώση αιτιατική διακρίνεται σε **εξωτερικό και εσωτερικό αντικείμενο:**

α) **εξωτερικό αντικείμενο:** φανερώνει πρόσωπο ή πράγμα, το οποίο υπάρχει ανεξάρτητα από την ενέργεια του ρήματος η οποία μπορεί να μεταβάλλει την κατάστασή του.

π.χ. Ὁ βασιλεὺς ἔπεμψε **κήρυκας.**(= Ο βασιλιάς ἐστειλε **κήρυκες.**)

β) **εσωτερικό αντικείμενο:** φανερώνει τη δημιουργία ενός πράγματος ως αποτέλεσμα της ρηματικής ενέργειας και το οποίο δεν υπήρχε πριν από αυτήν.

π.χ. Οὗτος γράφει **ἐπιστολήν.** (= Αυτός γράφει **επιστολή.**)

ΔΙΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

Τα δίπτωτα ρήματα συντάσσονται με δύο αντικείμενα, τα οποία βρίσκονται σε πλάγιες πτώσεις. Πιο συγκεκριμένα συντάσσονται:

Με δυο αιτιατικές:

π.χ. Οὐ **τοῦτ'** ἐρωτῶ **σε**(= Δεν σε ρωτῶ αυτό)

Τα ρήματα: *αἰτῶ* (= ζητώ, παρακαλώ, απαιτώ, απαιτώ), *ἔρωτῶ*, *εἰσπράττω*, *ἀποκρύπτω*, *ἀποστερῶ* (= αρπάζω, αφαιρώ, αποστερώ), *ἀφαιροῦμαι* κ.τ.ό.

Τα ρήματα: *διδάσκω*, *ἀναμνησκω* (= υπενθυμίζω) κ.τ.ό.

Τα ρήματα: *ἐνδύω* (= ντύνω), *ἐκδύω* (= γδύνω) κ.τ.ό.

Με αιτιατική και γενική:

π.χ. *Ἀπολύω ὑμᾶς τῆς αἰτίας.* (= *Ἀπαλλάσσω εσάς από την κατηγορία*)

Τα ρήματα: *πληρῶ* (= γεμίζω, εκπληρώνω), *γεμίζω*, *ἔστιῶ* (= παραθέτω γεύμα), *κενῶ* (= αδειάζω), *εὐωχῶ* (= παραθέτω πλούσιο γεύμα, φιλοξενῶ) κ.τ.ό.

Τα ρήματα: *ἀκούω*, *μανθάνω* (= μαθαίνω), *πυνθάνομαι* (= πληροφοροῦμαι) κ.τ.ό.

Τα ρήματα: *λαμβάνω*, *ἄγω* (= οδηγώ), *κωλύω* (= εμποδίζω), *ἀποστερῶ* (= αρπάζω, αφαιρώ), *εἴργω* (= εμποδίζω), *ἀπολύω*, *παύω* κ.τ.ό.

Τα ρήματα: *πωλῶ*, *ὠνοῦμαι* (= αγοράζω), *τιμῶ* κ.τ.ό.

Τα ρήματα: *θαυμάζω*, *μακαρίζω* (= καλοτυχίζω), *ὀργίζομαι*.

Ρήματα σύνθετα με τις προθέσεις ἀπό, ἐκ, πρό.

Ρήματα σύνθετα με την πρόθεση κατὰ και δικαστική σημασία:

καταγιγνώσκω (= κατηγορώ, καταδικάζω), *καταψηφίζομαι* (= ψηφίζω εναντίον, καταδικάζω), *κατηγορῶ*, *καταβοῶ* (= φωνάζω δυνατά), *καταπεύδομαι* (= υποκρίνομαι, προσποιούμαι).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:

- Η γενική που συντάσσεται με τα ρήματα *πωλῶ*, *ὠνοῦμαι*, *τιμῶ* κ.τ.ό. μπορεί να είναι **γενική της αξίας ή του ποσού**.
- Η γενική που συντάσσεται με τα ρήματα ψυχικού πάθους είναι **γενική της αιτίας**.
- Η γενική που συντάσσεται με τα δικανικά και καταδικαστικά ρήματα είναι **γενική της αιτίας ή του εγκλήματος / γενική της ποινής**.

Με αιτιατική και δοτική:

π.χ. Πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ.(= Θα πω σε εσάς όλη την αλήθεια)

Ρήματα με τη σημασία των: λέγω, ὑπισχοῦμαι (= υπόσχομαι), προστάτω, δείκνυμι (= δείχνω, αποδεικνύω), δίδωμι (= επιτρέπω, προσφέρω), φέρω (= προσφέρω), προσάγω (= οδηγώ, προσκομίζω, παραθέτω, προσθέτω, φέρνω πλησίον), προσαρμόττω, ἀντιτάττω.

Ρήματα που σημαίνουν εξίσωση, εξομοίωση, μείξη, συμφιλίωση:

κεράννυμι (= ανακατεύω, συνδυάζω), μείγνυμι (= αναμειγνύω), ὁμοιῶ (=μοιράζω), συναλλάττω κ.τ.ό.

Σύνθετα με τις προθέσεις ἐν, σύν, πρός, παρά.

Με γενική και δοτική:

π.χ. Μή μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος.(= Μη μου αρνηθείς από φθόνο το μάθημα.)

Ρήματα που σημαίνουν:

Μετοχή, παραχώρηση:

μετέχω, κοινωνῶ (= συμμετέχω, κάνω κάτι απο κοινού), μεταδίδωμι (= δίνω μερίδιο σε κάποιον από κάτι), παραχωρῶ, ἀντιποιοῦμαι (= διεκδικώ κάτι από κάποιον).

Παρατήρηση:

Η γενική που συντάσσεται με τα δικαστικά ρήματα **τιμῶ** (= ορίζω ως δικαστής για κάποιον κάποια ποινή) και **τιμῶμαι** (= ορίζω ως δικαστής για κάποιον κάποια ποινή) είναι **γενική της ποινής ή του τιμήματος.**

ΣΥΣΤΟΙΧΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Σύστοιχο αντικείμενο λέγεται το αντικείμενο το οποίο παράγεται από την ίδια ρίζα με το ρήμα με το οποίο συντάσσεται ή από την ρίζα άλλου συνώνυμου ρήματος. Αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση του εσωτερικού αντικειμένου, το οποίο δηλώνει το ίδιο το περιεχόμενο της ρηματικής ενέργειας.

Με σύστοιχο αντικείμενο μπορεί να συντάσσεται οποιοδήποτε ρήμα, σε οποιαδήποτε διάθεση κι αν βρίσκεται. Συχνά το σύστοιχο αντικείμενο προσδιορίζεται από επιθετικό προσδιορισμό που εξειδικεύει τη σημασία του.

π.χ. Ἐλεξε τούτους τοὺς λόγους.(= Είπε αυτά **τα λόγια.**)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

Παράλειψη του σύστοιχου αντικειμένου

1. Το σύστοιχο αντικείμενο, επειδή δεν είναι αναγκαίο συμπλήρωμα του ρήματος, πολύ συχνά παραλείπεται και παραμένει μόνο ο επιθετικός προσδιορισμός, ο οποίος τίθεται σε ουδέτερο γένος, σπανιότερα ενικού και συνηθέστερα πληθυντικού αριθμού και δηλώνει ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό του αντικειμένου.

π.χ. **Πολλά** ψεύδονται οί άοιδοί.(= Οι ποιητές λένε **πολλά ψέματα**)

2. Το σύστοιχο αντικείμενο παραλείπεται επίσης και όταν συνοδεύεται από ετερόπρωτο προσδιορισμό. Έτσι τίθεται στη θέση του αντικειμένου και σε πτώση αιτιατική ο ονοματικός ετερόπρωτος προσδιορισμός, συνήθως γενικής πτώσης, και λέγεται **ιδιάζον ή ιδιόμορφο σύστοιχο αντικείμενο**.

π.χ. *ἀγωνίζομαι δρόμον* = συμμετέχω σε αγώνα δρόμου,

νικῶ ναυμαχίαν = νικῶ νίκην ναυμαχίας.

Με αυτόν τον τρόπο προέκυψαν μια σειρά από ιδιοματισμούς της αρχαίας ελληνικής, κυρίως δικανικές περιφράσεις, όπως:

- *ἀγωνίζομαι δρόμον, πάλην* (= ἄγωνίζομαι αγώνα δρόμου, αγώνα πάλης)
- *νικῶ μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον, Ὀλύμπια, Πύθια* (= κερδίζω τη μάχη, ναυμαχία, αγώνα δρόμου, τα Ολύμπια, τα Πύθια)
- *δίκην διώκω* (= είμαι ο κατηγορος σε δίκη)
- *φεύγω δίκην* (= είμαι ο κατηγορούμενος σε δίκη)
- *δικάζω δίκην* (= δικάζω)
- *δικάζομαι δίκην* (= καταφεύγω στο δικαστήριο)
- *νικῶ δίκην* (= κερδίζω τη δίκη)
- *ὀφλισκάνω δίκην* (= χάνω τη δίκη)
- *ὀφλισκάνω αἰσχύνην, γέλωτα, μωρίαν* (= δημιουργώ την εντύπωση οτι είμαι αισχρός, γελοίος, μωρός)
- *ἔστιῶ γάμους* (= κάνω γαμήλιο συμπόσιο)
- *ἀποκρίνομαι τὸ ἐρωτώμενον* (= δίνω απάντηση σ' αυτό που έχω ερωτηθεί)

3. Πολλά μεταβατικά ρήματα εκτός από το βασικό αντικείμενό τους σε αιτιατική παίρνουν και **δεύτερο σύστοιχο αντικείμενο**. Τέτοια ρήματα είναι πολύ συχνά τα: *δρῶ, ποιῶ, ἐργάζομαι, ἀγορεύω, λέγω*.

